

Fyrrverandi bankamaður við føroysku fíggingarstovnarnar:

- Avskrivið helvtina av kommunuskuldini

–Nýggju “loysnirnar” viðvíkjandi kreppuraktum sethúsaeigarum og kommunum eru bert tátur, ið einki veruliga muna. Um vit ikki hugsa ótráðitionelt og byrja at hugsa, hvat er samfelagsliga gagnligt, so kemur kreppan at vara langt inn í næstu øld, sigur fyrrverandi bankamaður, sum Tíðindablaðið Sosialurin hevur tosað við.

Vit hava m.a. spurt bankamannin hvat hann heldur um nýggju loysnina við hægri rentufrádrátti og laga-ligari lánstreytum til teir aftaru veðrættimar.

– Henda „loysnin“ er eitt nýtt neyðaregg. 1. januar í fjør komu peningastovnar-nir við einari nýggjari lappaloytni, ið einki munaði men tað er okkurt ið bendir á at teir kenna seg noyddar til at gera eitthvørt ný.

HVÍ JÚST NÚ?

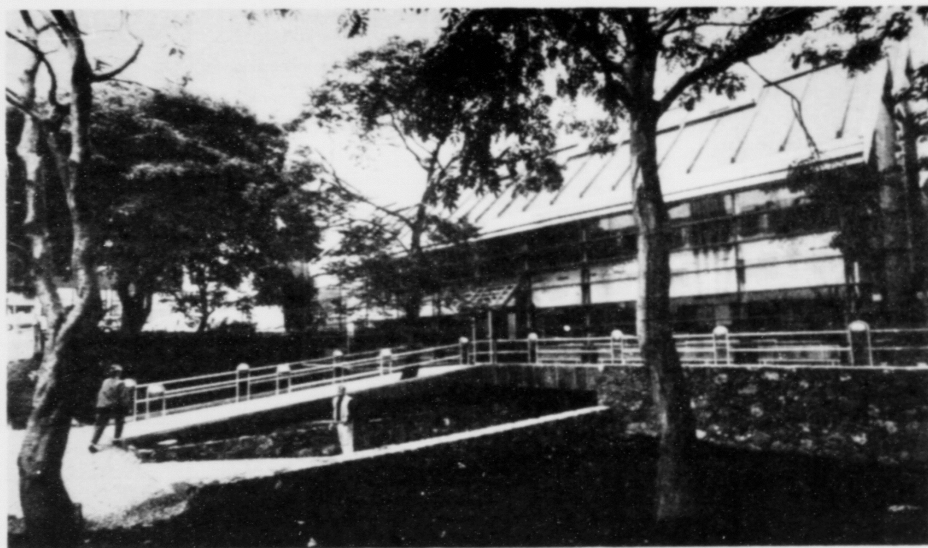
– Tað er neyvan nokur loyna, at hugurin hjá nóg-vum av ringast raktu sethúsa-eigarum, til at rinda lánini aftur er ivasamur. Ert tú t.d. 50 ár og skyldar 1.1 mill. so er lítið hugaligt at hugsa sær, at ein skal vera trælur hjá Føroya Banka og lands-stýrinum næstu 30 árin, vegna kleyvarskap í pol-itiska heiminum og banka-heiminum. Tað er tí neyðugt hjá landsins mynduleikum og bankaleiðsluni, av og á at geva fólk tátur, tí bankin er fullvæl greiður yvir, at tá skuldarin ikki tímir meira og tveitir alt frá sær, tá sten-dur bankin eftir við trupul-leikanum.

ER TAÐ GJØRLIGT AT SANERA SETHÚSA-LÁNINI?

– Ja. Men tað er kortini ikki so einfalt bert at strika skuld. Nokur hava bygt yvir evni, tað er ikki rætt at tey skulu fáa síni hús til gávus. Hinvegin so sita nóg í van-ligum sethúsum ið vóru bygt seinast í 80unum, tá kostnaðarsteðið var óvan-liga høgt og hesi skylda nú meira enn tað duplta av marknaðarvirðinum. Tað er beiskur biti hjá teimum at svølgja, at tey skulu rinda ovurhonds stór og dýr lán aftur, tá ein veit, at bankin longu hevur fingið peningin aftur. Hóast hesir sethúsa-eigarar eru løgfrøðsliga bundnir at rinda sína skuld aftur, so meta fleiri av teim-um seg ikki at hava nakra moralska skyldu, tí teir meta seg at vera offur fyri einum ábyrgdarloysi sum teir ongan leiklut eiga í.

HVÍ SIGUR TÚ AT BANKIN HEVUR FINGIÐ LÁNSVEITINGINA AFTUR?

Øll minnst at fígjareftirlitið kom til Føroya og metti virði á sethúsum, við atlit

til avsetingar móti tapi hjá peningastovnunum. Føroya Banki hevur sostatt longu fingið 100tals milliúnir frá tí almenna vegna hesi iva-somu lán. Uppgáva bankans er nú at fáa lánini aftur fyri 2. ferð umframt stórar rentutílskrivingar. So tað er sum tikið verður til, at

ravnur er feittastur tá fellisár er.

MEN ER FØROYA BANKI VÆL FYRI? EGINOGNIN ER BERT 3-400 MILLIÓNIR.

– Hasir almennu roknskap-irnar ið byttir vera út eru eins lítið verdir sum tað pappír teir eru skrivaðir á. Roknskapurin hjá Føroya Banka pr. 31.12.92 var einar 1.000-1.500 milliúnir skeivur smb. tað ið kom fram fáar mánaðar seinni. Bankarnir fóru reelt av knóranum longu seinast í 80unum hóast teir formelt hóradu til 6. okt. 1992. Hví skulu vit nú trúgva uppá teir roknskapir ið tveittir verða okkum á pressufundum, tá vit hava heimsmet í skeivum roknskapum.

MEINAR TÚ SO AT EGINOGNIN HJÁ FØROYA BANKA ER YVIRMETT?

– Nei als ikki. Hon er undir-

mett. Hóast bankin hevur staðfest ovurhonds stór tap, so verða framvegis nógvar terminir røktar av skuld-arum til fulnar, hóast bankin hevur avsett móti tapi. Her er talan um bæði privata og almenna skuld.

VEITST TÚ AT BANKARNIR HAVA AVSETT MÓTI ALMENNUM LÁNUM?

– Ja. Tað hava peningastovnarir alment viðging-ið. Longu 6. okt. 1992 segði táverandi nevndarformaðurin í Sjóvinnubankanum at fígjareftirlitið hevði kravt avsetingar móti ávisum kommunulánum og seinni skar fígjareftirlitið djúpari viðv. avsetingarkrøvum. So bankin hevur longu fingið ein part av kommunuskuldini afturgoldið frá føroysku skattaborgarunum við nýggjum eginpeningi, men skuldin er tann sama og borgarin skal rinda hana einaferð afturat. Tað hevði sostatt verið nógv betri fyri

okkum at bankarnir fóru á heysin, tí so hevði „bert“ verið neyðugt hjá okkum at rinda skuldina einaferð.

ER KOMMUNUSKULDIN EITT STÓRT VANDAMÁL Í SAMFELAGNUM?

– Ja, hon er ein samfel-agsbúskaparlig vanlukka og tað er stórt spell, tí hesin trupuleiki er nógv lættari at loysa enn sethúsálánini. Lánsbyrðan hjá kommun-unum er við til at skapa eitt ótolandi skattatryst her á landi, og hetta økta skatta-trýstið gevur als ikki fleiri krónur í almenna kassan, men gevur bert stórri armóð og vónloysi ímillum fólk. Skattatrystið í Føroyum er bært út sagt samfelagsbú-skaparligt sjálmorð.

HVUSSU SKAL TAÐ SKILJAST, AT TRUPULLEIKIN VIÐVÍKJANDI KOMMUNUSKULDINI ER LØTT AT LOYSA?

